

Mehmet Hamza ARSLAN
Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Özel Hukuk Bölümü Araştırma Görevlisi

PATENT HAKKINA İLİŞKİN İSTİSNALAR VE SINIRLAMALAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XVII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARINA İLİŞKİN İSTİSNALARIN VE SINIRLAMALARIN TEMELLERİ

I. FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI VE MÜLKİYET HAKKI ARASINDAKİ İlişki	3
A. Genel Olarak.....	3
B. Anayasa m. 35 Kapsamında Fikri Mülkiyet	5
II. FİKRİ MÜLKİYET HAKLARINA İLİŞKİN İSTİSNALARIN VE SINIRLAMALARIN FELSEFİ VE TARİHİ GELİŞİMİ.....	9
A. Felsefi Temeller	9
1. Genel Olarak	9
2. John Locke'ta Mülkiyet Hakkının Sınırlandırılması ve Fikri Mülkiyet Hukukuna Etkileri.....	11
a. Genel Mülkiyet Teorisi	11
b. Mülkiyet Hakkının Sınırlandırılması.....	14
c. Locke'un Mülkiyet Teorisinin Fikri Mülkiyet Hukukuna Etkisi.....	16
3. Hegel'in Mülkiyet Felsefesi Kapsamında Fikri Mülkiyet Haklarının Sınırları	22
B. Patent Haklarına İlişkin İstisnalar ve Sınırlamaların Tarihi Gelişimi.....	24

1. İlk Dönemler ve Venedik Patent Statüsü	24
2. Büyük Britanya'daki Gelişmeler	29
3. ABD Hukuku'ndaki Gelişmeler	32
III. FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ İSTİSNALARINA VE SINIRLAMALARA İLİŞKİN TEMEL İLKELER.....	35
A. İstisna ve Sınırlama Kavramları	35
B. AY m. 35 Kapsamında Hakların Sınırlanması	36

İkinci Bölüm

PATENT HAKKININ BAĞŞETTİĞİ YETKİLERİN KAPSAMI

I. PATENT HAKKININ BAĞŞETTİĞİ YETKİLER	39
A. Genel Olarak	39
B. Ürün Patentlerinin Verdiği Yetkiler	40
1. Patent Konusu Ürünün Üretilmesi.....	41
a. Genel Olarak	41
b. Üretime Hazırlık Filleri	42
2. Ürünün Tamiri.....	44
a. Genel Olarak	44
b. Geliştirilerek Üretim.....	45
3. Patent Konusu Ürünün Satılması.....	46
a. Genel Olarak	46
b. Patentle Korunan Ürünlerin Satışa Sunulması (Sözleşme Yapmak İçin Öneride Bulunmak)	47
4. Patent Konusu Ürünün Kullanılması	49
5. Patent Konusu Ürünün İthal Edilmesi.....	51
6. Patent Konusu Ürünün İhtiyaçtan Başka Bir Nedenle Elde Bulundurulması.....	52
C. Usul Patentlerinin Verdiği Yetkiler.....	53
1. Patent Konusu Usulün Kullanılması	54

2. Patent Konusu Usulün Kullanımının Teklif Edilmesi.....	55
3. Patent Konusu Usul ile Doğrudan Doğruya Elde Edilen Ürünlerin Korunması.....	56
a. Genel Olarak	56
b. Usul Kullanılarak Elde Edilen Ürünlere Özgü Karine (TRIPs m. 34 ve SMK m. 141/2).....	58
D. Buluşun Dolaylı Kullanılmasının Önlenmesi.....	69
1. Genel Olarak	69
2. Şartları	71
a. Dolaylı Kullanımın Konusu: Patent Konusu Buluşun Uygulanmasını Mümkün Kılan ve Buluşun Esasını Teşkil Eden Bir Kısmı ile İlgili Unsurlar veya Araçlar	71
b. Yasaklanan Fiiller.....	73
c. Sübjektif Kurucu Unsur: Müşterinin Niyeti	73
d. Üçüncü Kişinin/Tedarikçinin Bilgisi	74
e. Hükümün İstisnası Olarak Piyasada Her Zaman Bulunabilen Ürünler.....	77
II. İSTEMLER VE İSTEMLERİN YORUMLANMASI.....	78
A. İstem Tanımı.....	78
B. İstem Fonksiyonları.....	80
1. Tanımlama Fonksiyonu	80
2. Kamuyu Bilgilendirme Fonksiyonu	81
C. İstem Türleri.....	82
1. Bağımsız İstem	83
2. Bağımlı İstem	84
D. İstemlerin Yorumlanması.....	85
1. İstemlerin Yorumlanmasına İlişkin Yöntemler.....	85
a. İngiliz Sistemi.....	86
b. Alman Sistemi	87
2. APS m. 69 Kapsamında İstemlerin Yorumlanması	90
3. SMK Kapsamında İstemlerin Yorumlanması	93

a. İstemlerin Yorumlanmasında Lafız.....	95
b. İstemlerin Yorumlanmasında Tarifname ve Resimlerin Rolü.....	96
c. İstemlerin Yorumlanmasında Örneklerin Rolü	99
III. EŞDEĞERLER DOKTRİNİ.....	99
A. Genel Olarak.....	99
B. SMK m. 89/5 Uyarınca Patent Hakkının Kapsamının Belirlenmesinde Eşdeğerler	100

Üçüncü Bölüm

PATENT HAKKINA İLİŞKİN İSTİSNALARIN VE SINIRLAMALARIN GÖRÜNÜMLERİ

I. PATENT HAKKININ SINIRLARI	103
A. Zaman Sınırı.....	103
1. Genel Olarak.....	103
2. Sürenin Niteliği.....	105
3. Sürenin Başlangıcı.....	106
4. Sürenin Sonu.....	107
5. Ek Koruma Sertifikası	108
B. Coğrafi Sınır	110
1. Genel Olarak.....	110
2. Ülkesellik İlkesi.....	110
3. Ülkesellik İlkesi ve Patent Hakkına Tecavüz.....	114
II. PATENT HAKKINA İLİŞKİN İSTİSNALAR	116
A. İstisnaların Sınıflandırılması	116
B. Genel İstisna Hükümü: TRIPs m. 30.....	117
C. Katlanma Yükümlülüğü Getiren İstisnalar.....	121
1. Ticari Olmayan Kişisel Fiiller	121
2. Deneysel Kullanım İstisnası.....	124
a. Amaçları ve Gelişimi.....	124

b. Şartları ve Kapsamı	126
3. Bolar İstisnası	129
a. İstisnanın Gelişimi	129
b. Türk Hukukunda Bolar İstisnası ve İstisnanın Kapsamı . 132	
(1) İlaçların Ruhsatlandırılması Amacı.....	137
(2) Gerekli Test ve Deneylerin Yapılması Amacı.....	137
4. Eczane İstisnası.....	138
5. Buluşun Gemi, Uzay Aracı, Uçak veya Kara Nakil Araçları Üzerinde Kullanılması	139
6. “Chicago” İstisnası.....	141
7. Çiftçi İstisnası.....	142
8. Tükenme İlkesi	145
a. Genel Olarak	145
b. SMK m. 152/1 Kapsamında Patent Hakkının Tükenmesi	148
9. Önceki Kullanım İstisnası	153
a. Genel Olarak	153
b. Şartları	155
(1) Kullanım Zamanı.....	155
(2) Buluşu Kullanmak ya da Kullanım İçin Ciddi ve Gerçek Tedbirler Almak.....	157
(3) Kullanım Yeri.....	159
(4) İyiniyet.....	160
c. Öncelikli Kullanım İstisnasının Kapsamı, Hak Sahibine Verdiği Yetkiler ve Sonuçları	160
D. Yapma Yükümlülüğü Getiren İstisna: Zorunlu Lisans	164
1. Giriş.....	164
2. Zorunlu Lisansın Tanımı	165
3. Zorunlu Lisansın Meşruiyeti	166
4. Zorunlu Lisansa İlişkin Düzenlemeler	167
5. TRIPs Kapsamında Zorunlu Lisans.....	169

6. PatentKHK ile SMK'da Öngörülen Zorunlu Lisans Sistemi Arasındaki Farklılıklar	170
7. SMK Kapsamında Zorunlu Lisans	173
a. Genel Olarak	173
b. Zorunlu Lisans Halleri	174
(1) Patent Konusu Buluşun Kullanılmaması	174
(2) Patent Konularının Bağımlılığı	176
(3) Kamu Yararı	178
(4) Başka Ülkelerdeki Kamu Sağlığı Nedeniyle Eczacılık Ürünlerinin İhracatı	178
(5) İslahçının, Önceki Bir Patente Tecavüz Etmeden Yeni Bir Bitki Çeşidi Geliştirememesi	179
(6) Patent Sahibinin, Patent Kullanılırken Rekabeti Engelleyici, Bozucu veya Kısıtlayıcı Faaliyetlerde Bulunması	179
c. Zorunlu Lisans Verilmesi Usulü	181
E. TRIPs'in Askıya Alınması Tartışmaları Çerçevesinde Covid-19 ve Patent Hakkının İstisnaları	181
F. Kaçınma Yükümlülüğü Getiren İstisna(?): SMK m. 85/6	197
SONUÇ	201
KAYNAKÇA	209